

Sisällys

JOHDANTO.....	9
---------------	---

OSA I

Opinnäytetyötyypit mahdollisuutena

TUTKIMUS OPINNÄYTETYÖNÄ.....	17
Laadullinen tutkimus.....	17
Määrällinen tutkimus.....	23
Taiteellinen tutkimus.....	27
TUTKIMUSPERUSTAINEN KEHITTÄMISTYÖ.....	31
Toiminnallinen opinnäytetyö.....	31
Design-tutkimus.....	35
Palvelumuotoilu.....	36
OPINNÄYTETÖIDEN YHTEISET LÄHTÖKOHDAT.....	41
Konteksti.....	42
Tutkimusteoria.....	43
Kriittinen asenne.....	46
Ymmärtäminen.....	49
Kumppanuus ja empatia.....	51

OSA II

Aineistojen kirjo

KOHTI AINEISTON VALINTAA.....	59
TYÖKALUPAKKI AINEISTON KOKOAMISEEN.....	67
Kysely ja mittaaminen.....	68
Tutkimushaastattelu.....	74
Havainnointimenetelmä.....	80
Itsedokumentointi.....	84
Toiminnalliset menetit.....	86
Luotaintutkimuspaketti.....	86
Oppimiskahvila.....	88
Ideariihi.....	89
Työpaja.....	90
Muutoslaboratorio.....	91
Kuva- ja tekstiaineistot.....	92
Virikkeiden käyttö.....	97
AINEISTOJEN YHDISTÄMINEN.....	101
KYSYMINEN AINEISTON KOKOAMISESSA.....	105
Kysymysten muotoilu.....	105
Kysymysten testaaminen.....	109
Tutkija kysyjänä, tutkittava vastaajana.....	111
AINEISTON EETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	115
Yksityisyyden suojaaminen.....	115
Lähdekritiikki.....	120
Eettinen herkkyys.....	122

OSA III

Analyysin askelmerkit

ANALYSOINTI KÄYTÄNNÖSSÄ.....	129
MÄÄRÄLLINEN ANALYYSI.....	135
Aineiston käsittely.....	135
Aineiston analysoiminen.....	141
Yhden muuttujan jakauma.....	141
Kahden muuttujan suhde.....	145
Hypoteesin testaaminen.....	147
Tulosten esittäminen.....	149
LAADULLINEN ANALYYSI.....	153
Aineiston tiivistäminen: tekstiaineistot.....	153
Pragmaattinen analyysi.....	154
Narratiivinen analyysi.....	162
Kuva-aineiston analyysi.....	164
Lähestymistapoja laadulliseen tutkimukseen.....	169
Sosiaalinen konstruktionismi.....	170
Diskurssianalyysi.....	171
Fenomenografia.....	172
Fenomenologia.....	174
Sosiosesemiikka.....	175
Toimintatutkimus.....	177
Etnografia.....	178
Autoetnografia.....	179
Visuaalinen etnografia.....	180

OSA IV

Arviointi ilman reseptiä

KOKONAISLUOTETTAVUUS.....	185
YLEISTETTÄVYYS JA PÄTEVYYS.....	191
YMMÄRRETTÄVYYS.....	195
EETTISYYDEN ARVIOINTI.....	197
LOPUKSI.....	203
LÄHTEET.....	207
HYÖDYLLISIÄ NETTIOSOITTEITA.....	219

Liitteet

Liite 1. Ergonomia teoreettisena kehiksenä.....	222
Liite 2. Ergonomian kontekstit	223
Liite 3. Menetelmien ja opinnäytetyyppien kartta.....	224

Johdanto

Mitä vastaisit, jos kysyisin sinulta seuraavan kysymyksen: mitä aiot tehdä opinnäytetyönä?

Osa opiskelijoista lähtee miettimään ensin kiinnostavia aihealueita, mutta osa käynnistää pohdinnan menetelmäopintoihin liittyvistä aiemmista kokemuksistaan. Monesti saan yliopistossa ohjaajana seuraavan vastauksen: ”Mä ajattelin tehdä kvalitutkimuksen niinku haastatteluil-la.” Kun ammattikorkeakoululaiselta olen kysynyt, mitä aiot tehdä opinnäytetyönä, saan seuraavan vastauksen: ”Haluan tehdä jotakin käytännöllistä ja oikeasti merkityksellistä. Toiminnallinen opinnäytetyö tuntuu helpommalta kuin tutkimuksen tekeminen.”

Nämä vastaukset kertovat ehkä siitä, että laadullinen tutkimus ja haastattelu yhdessä ovat sinulle tutuimmat aiemmista tutkimusopinnoista. Ne saattavat kertoa myös siitä, että opinnäytetyötä opetetaan ajattelemaan tutkimusmenetelmät edellä. Saatat myös kuulua siihen joukkoon opiskelijoita, joilla opinnäytetyössä vaadittavien tutkimustaitojen harjoittelu on jäänyt vähäiseksi opinnoissa. Joudut ehkä soveltamaan opinnäytetyössä tarvittavia asioita ensimmäisen kerran, kun astut opinnäytetyöprosessiin. Siksi tutkimuksen tekeminen ehkä jännittää sinua. Vastauksesi kertoo myös siitä, että olet oikeilla jäljillä.

Opinnäytetyökulttuuri on kuitenkin laadullista tutkimusta, toiminnallista opinnäytetyötä ja haastattelua laveampi. Opinnäytetyötyyppejä on useita, ja niissä risteytyvät monenlaiset menetelmät ja aineiston kokoamisen tavat. Tässä kirjassa opinnäytetyötyypit jaetaan

tutkimusopinnäytetöihin (laadullinen tutkimus, määrällinen tutkimus, taiteellinen tutkimus) ja tutkimusperustaisiin kehittämistöihin (toiminnallinen opinnäytetyö, design-tutkimus, palvelumuotoilu).

Tutkimusmenetelmät ja kehittämismenetelmät voidaan jakaa tutkijan tai kehittäjän roolin mukaan tutkijälähtöisiin (esim. määrällinen tutkimus), käyttäjälähtöisiin (esim. palvelumuotoilu), osallistujälähtöisiin (esim. laadullinen tutkimus) ja tekijälähtöisiin (taiteellinen tutkimus) menetelmiin. Kaikissa menetelmissä voit käyttää kirjassa esiteltyjä aineiston kokoamisen metodeita, joita ovat kysely, tutkimushaastattelu, havainnointimenetelmä, itsedokumentointi, toiminnalliset menetöt sekä kuva- ja tekstiaineistot.

Tutkimusperustaisia kehittämistöitä opinnäytetöinä tehdään erityisesti ammattikorkeakouluissa myös portfolion ja projektihankkeen muodossa. Opinnäytetyökulttuurissa ne ovat kuitenkin pienessä roolissa, joten en käsittele tässä kirjassa niitä. Siitä huolimatta voit soveltaa kirjassa esiteltyjä asioita myös portfolioihin ja projektihankkeisiin.

Aineistojen analysointi tapahtuu käyttämäsi aineistotyypin mukaan. Tässä kirjassa esittelen 1) sisällön erittelyn (määrällinen tutkimus) lukuun ottamatta tilastoanalyysiä ja sen eri muotoja, 2) sisällönanalyysin, joka soveltuu kirjallisessa muodossa tai haastatteluna koottuun aineistoon sekä 3) sisältöanalyysin, jota käytetään kuvien tutkimisessa.

Keskityn kirjassa käsittelemään ihmistieteisiin perustuvia opinnäytetöitä. Siksi monessa vaiheessa sivutaan eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät aineistoosi, opinnäytetyön aineiston kokoamiseen osallistuviin ihmisiin tai heidän tuottamiinsa aineistoihin sekä tutkimuksesi arviointiin.

Mitä yhteistä on eri ammatti- ja tieteenalojen opinnäytetöillä? Kaikilla ammatti- ja tieteenaloilla 1) opinnäytetyö on otteeltaan tutkimuksellinen ja 2) aineiston kokoaminen perustuu tieteessä hyväksi havaittuihin ja hyväksytyihin tutkimuksen käytäntöihin. 3) Aineiston käsittely perustuu aineiston erittelyyn, tiedon yhdistämiseen, tulkintaan, päätelyyn ja arviointiin. Aineiston erittely ja ryhmittely tuovat aina selkeyden

koottuun aineistoon, olipa aineiston tarkoitus toimia tutkimusaineistona tai ratkaisujen perusteluna toiminnalliseen opinnäytetyöhön. 4) Opinnäytetyössä aineistosta saatua tietoa myös peilataan alan kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimustuloksiin tai löydettyihin käytäntöihin. Lisäksi opinnäytetyön tekijänä olet myös aina tekemisissä 5) tutkimusetiikan kanssa, kun luet opinnäytetyöhön liittyvää kirjallisuutta tai kokoat aineistoa.

Kun puhutaan tutkimuksen käytännöistä eli metodologiasta, puhutaan myös tieteenfilosofiasta: Jokainen opinnäytetyötyyppi perustuu käsitykseen siitä, miten tieto muodostuu ja miten metodologisesti vastataan mitä-, miten- ja miksi-kysymyksiin. Tähän liittyvät myös opinnäytetyötyyppien keskeiset erot. Käsityksiin tiedon muodostumisesta nojaavat opinnäytetyötyyppien erilaiset prosessit, joilla ne toteutetaan, sekä tapa esittää prosessista nousevat tulokset.

Kirjan nimi *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikuijiin* lupaa paljon. Kirja ei kuitenkaan ole nikiopas tai reseptikirja, jonka ohjeita noudattamalla pääset opinnäytetyössä kiitettävään tulokseen. Kirjan ohjeet pikemminkin auttavat sinua oppimaan taidon, jolla voit itse ajattelemalla välttää opinnäytetyötäsi saartavat umpikujat tai kaivautua niistä läpi.

Opinnäytetyön polku ei ole tällä kirjalla sinulle valmiiksi siloteltu, vaan prosessi vaatii sinulta edelleen runsaasti asioiden itsenäistä punta-roimista. Kirjan annin avulla saat kuitenkin välineitä ymmärtää oman prosessisi risteileviä polkuja ja voit tehdä omat perustellut valintasi sekä löytää sanat, joilla valintoja voit kuvata. Opit myös ymmärtämään, millä tavalla eri vaiheessa tehdyt ratkaisut vaikuttavat opinnäytetyösi lopputulokseen.

Kirjassa painopiste on erityisesti kaikkia opinnäytetyöprosesseja läpileikkaavassa tutkimuksellisessa työskentelyssä. Kirjan tarkoitus on tukea sinua ajattelemaan opinnäytetyötä pohtimisen, etsimisen, kokeilemisen ja löytämisen prosessina. Menetelmällä pääset eteenpäin, kun opit asettamaan itsellesi osuvia kysymyksiä.

Kannustan sinua myös ymmärtämisen prosessiin, jotta asiantunteuksesi voisi syventyä opinnäytetyön aikana. Ajattelemisen ja ymmärtämisen tarkoittavat myös sitä, että sinun pitäisi prosessin aikana oppia sietämään epävarmuutta ja epätietoisuutta. Nimittäin sitä hetkeä et voi ennustaa, milloin oivallat jonkin keskeisen asian ja pääset tekemään eteenpäin vievän ratkaisun.

Kirja saattaa sinut opinnäytetyöprosessin läpi neljässä osassa. Ensimmäisessä osassa perehdytän sinut opinnäytetyötyyppeihin, niiden eroihin ja yhteisiin lähtökohtiin opinnäytetyönä. Toisessa osassa tutustutan sinut metodien kirjoon ja aineiston valinnan lähtökohtiin, kysymisen käytäntöihin aineiston kokoamisessa sekä aineiston eettisiin lähtökohtiin. Kolmannen osan antia ovat erilaiset analyysitavat sekä näkökulmat, joilla voit rajata kirjallista tai haastatteluun pureutuvaa sisälönanalyysiä ja kuviin liittyvää sisältöanalyysiä. Osassa neljä saat välineitä opinnäytetyösi luotettavuuden ja eettisyyden arviointiin.

Tämän kirjan sisältö soveltuu tutustumiseen eri opinnäytetyötyyppeihin ja tutkimusmenetelmiin, inspiroitumiseen aineiston hankinnassa, analyysin haltuunottoon sekä oman opinnäytetyön edistämiseen. Se soveltuu myös työelämässä erilaisten kehittämishankkeiden tekijöille sekä opinnäytetöiden ohjaajille, jotka kokevat tarvitsevansa kättä pidempää ohjaustyön tueksi.

Hämeenlinnassa 22.2.2021

Hanna Vilkka

OSA I

Opinnäytetyötyypit mahdollisuutena

Opiskelija: Mistä tiedän, mihin opinnäytetyötyyppiin oma opinnäytetyöni kuuluu? Tarvitseeko opinnäytetyötyyppejä nimetä?

Ohjaaja: Opinnäytetyön nimeäminen opinnäytetyötyyppien mukaan auttaa sinua ymmärtämään prosessia, johon ryhdyt. Hahmotat myös paremmin sen, teetkö opinnäytetyötä tutkijana vai kehittäjänä sekä miten nämä roolit kietoutuvat opinnäytetyöprosessisi aikana. Opinnäytetyötyypin nimeäminen auttaa sinua valintatilanteissa kehystämään ratkaisut ja perustelut.

Tässä osassa käsittelen erilaisia opinnäytetyötyyppejä. Niitä voi jakaa monella tavalla, mutta tässä yhteydessä ne jaetaan tutkimuksiin (laadullinen tutkimus, määrällinen tutkimus, taiteellinen tutkimus) ja tutkimusperustaisiin kehittämistöihin (toiminnallinen opinnäytetyö, palvelumuotoilu, design-tutkimus). Osassa yksi saat suuntaa opinnäytetyötyypin nimeämiseen ja jokaisen opinnäytetyötyypin toimintaperiaatteiden ymmärtämiseen.

Tutkimus opinnäytetyönä

Tutkimuksen voi toteuttaa opinnäytetyönä monella tavalla. Tässä yhteydessä esittelen kolme tapaa tehdä tutkimusta. Nämä ovat laadullinen tutkimus, määrällinen tutkimus ja taiteellinen tutkimus. Määrällistä ja laadullista tutkimusta tehdään kaikilla aloilla. Taiteellinen tutkimus on tyypillisin taideteollisuus-, taide-, ja kulttuurialoilla. Taiteellisen tutkimuksen tutkimustapa on tekijälähtöinen, ja siinä sovelletaan laadullisen ja määrällisen tutkimuksen menetelmiä. Tästä syystä käyn ensin läpi laadullisen tutkimuksen. Sen jälkeen on määrällisen tutkimuksen vuoro, ja vasta lopuksi esittelen taiteellista tutkimusta opinnäytetyönä.

Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus (engl. *qualitative research*) on tulkintaan perustuva tutkimustapa. Sen avulla voit pureutua tutkimaan ihmisen arkipäivän monimuotoista sosiaalista todellisuutta silloin, kun sinulla on tavoitteena kuvata ihmisten kokemusten avulla jokin ilmiö tai ymmärtää ihmisten tuottamia monitulkintaisia ja subjektiivisiä merkityksiä. Laadullinen tutkimus toimii myös silloin, kun haluat tutkia ihmisten sosiaalista todellisuutta ikään kuin sisältäpäin, tutkimukseen tai kehittämiseen

osallistuvien ihmisten näkökulmasta tai saada tutkimuskohteen tietoisiksi asioille antamistaan ei-ilmeisistä merkityksistä.

Laadullista tutkimusta käytetään eri aloilla muun muassa työyhteisöjen yhteisöllisyyden, asiantuntijuuden kehittymisen, moniammatillisuuden, osaamisen, rekrytoinnin sekä opiskeluun liittyvien kokemusten tutkimukseen. Sillä on pureuduttu yhteisöjen arvoihin ja johtamiseen. Sen avulla on tarkasteltu oman alan kansainvälistymistä ja markkinointia, ammattialan erilaisia ammatillisia toimintamalleja, hyvinvointia ja oman alan sukupuolittuneita käytäntöjä. Yhteistä kaikille on, että tiedon tuottamisessa kiinnostus on henkilöiden tai yhteisöjen ilmiötä koskevissa käsityksissä tai kokemuksissa ja niiden merkityksissä.

Mitä tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa, että ihminen on tutkimuskohteena jollakin tapaa erityislaatuinen ja että ihmisten kokemukset sekä niille annetut merkitykset ovat subjektiivisia ja monitulkintaisia? Kokemukset muodostuvat aina ihmisen eletyssä ja koetussa todellisuudessa, elämismaailmassa. *Elämismaailma* on todellisuus, jossa henkilön kokemuksista muodostuneet käsitykset tulevat subjektiivisesti ymmärretyiksi ja henkilökohtaisesti merkityksellisiksi. Laadullisessa tutkimuksessa merkitykset ovat laatuja. Laadut ovat se mieli, jonka tutkittava antaa kokemuksilleen ja käsityksilleen. (Ks. Varto 1992, 23–27.)

Merkitykset liittyvät tutkimustilanteessa ihmismieleen eli tietoisuudessa oleviin merkityssuhteisiin sekä kokemuksen kohteeseen ja kieleen, joilla merkityssuhde ilmaistaan. Merkityksiin ankkuroituu henkilökohtaisiksi koettuja arvoja, ihanteita, käsityksiä, uskomuksia, mielipiteitä ja tunteita, jotka toimivat intentioina. (Ks. Varto 1992, 55.)

Intentio on ihmisen toimintaa ohjaava motivaatio ja tarkoitus. Se voi olla tunne, joka saa ihmisen etenemään kohti pyrkimyksiään ja suuntautumaan tulevaan ja itsensä ulkopuoliseen maailmaan. Intentio saa ihmisen havaitsemaan, kokemaan ja antamaan merkityksiä myös asioille, jotka eivät ole välittömän havainnon ulottuvissa mutta saavat merkityksensä siinä, missä kokemus tulee jäsennetyksi. Esimerkiksi tietoteknisessä

ympäristössä tietotekniset sovellukset eivät ole välittömän havainnon ulottuvissa, mutta annamme niille merkityksiä osana työskentelyämme. Toisin sanoen kokemukset ja käsitykset merkityksineen eivät ole maailmassa selkeästi totuutena, erillisinä ja helposti poimittavissa kuin mustikat varvuista. Subjektiiiset merkitykset ovat kuitenkin etsittävisiä ja ymmärrettävisiä aina jossakin tutkittavan elämän kannalta merkityksellisessä yhteydessä.

Mitä laadullinen tutkimus edellyttää sinulta tekijänä? Laadullisessa tutkimuksessa jonkin ilmiön subjektiivisen kokemuksen ymmärtämiseksi sinun on tiedettävä, missä asiayhteydessä eli kontekstissa, miten ja miksi tutkittava ilmiö on merkityksellinen tutkittavalle. *Asiayhteys* määrittäytyy tutkimuksen kannalta kiinnostavasta yhteydestä, kuten organisaatiosta, työpaikasta tai koulusta, harrastuksesta, tapahtumasta tai tilanteesta. Asiayhteys voi olla myös elämäntien vaihe, uskomusjärjestelmä (esim. uskonnollinen tai poliittinen vakaumus, elämäntapa), teksti, kuva tai suhde esineeseen tai tuotteeseen. Tiettyssä asiayhteydessä tieto rakentuu ihmisten arkitodellisuudessa eletyn ja koetun sekä heidän toimintansa kautta epäsuorasti. Tämä tarkoittaa, että ihminen peilaa eletyn ja koetun perusteella muodostunutta tietoa takaisin todellisuuteen. Samalla hän tarkentaa käsitystään muodostuneesta tiedosta tavalla, joka heijastuu hänen toiminnassaan ja tulee ilmaistuksi kielellisesti, symbolisesti ja kielikuvin. Siksi laadullista tutkimusta tehdessäsi sinun tulee tutkia ihmisen puhetta, hänen tuottamiaan tekstejä tai kuvia. (Ks. Heikkinen, Huttunen, Niglas & Tynjälä 2005, 344; Raatikainen 2004, 59–64.)

Kielelliset ilmaiset ja niiden sosiaalisesti muodostuneet merkitykset ovat tiedon lähde laadullisessa tutkimuksessa. Kielessä ovat kätkeytyneet merkitykset, jotka ihminen on muodostanut arjen toiminnassaan sosiaalisesti ja kulttuurisesti tiettyssä ajassa, paikassa tai tilanteessa. Tutkimusta tehdessäsi pääset osaksi tutkimaasi sosiaalista ja jaettua kielellistä todellisuutta. Tutkittavan ja sinun suhteen avulla tutkimus vuorostaan rakentaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti sitä todellisuutta, jossa tutkimuksesi

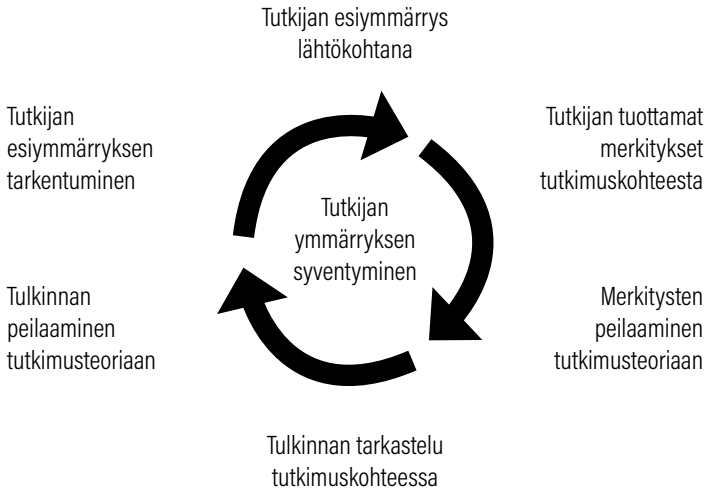
tapahtuu. Tästä syystä tieteen tekemisen käytännöt myös muuttuvat sosiaalisesti ja historiallisesti. Näkemystä, jossa tutkittavan todellisuuden ja tutkimustodellisuuden ajatellaan olevan sosiaalinen konstruktio, kutsutaan konstruktivismiksi (ks. Heikkinen ym. 2005, 343–345; Varto 1992, 56–57).

Laadullisen tutkimuksen tekijänä sinun tulisi ymmärtää, missä, millä tavalla ja miksi tutkittavan näkökulmasta tutkittavaa asiaa koskevat kokemukset tulevat merkityksellisiksi. *Tutkimuksellisessa ymmärtämisessä* puhutaan toisen subjektiivisten kokemusten ja merkitysten ymmärtämisestä. Miten toisen ymmärtäminen tutkimuksessa on mahdollista? Toisen kokemuksen ja käsitysten sekä niiden yksilöllisen mielen ymmärtäminen tapahtuu vuoropuhelun ja dialogin avulla. Käyt vuoropuhelua oman ajattelusi, tutkimusteoriasi, tutkittavan kirjallisen tai kuvallisen materiaalin tai jollakin muulla tavalla kootun aineistosi kanssa. (Varto 1992, 14, 55–57.)

Laadullisen tutkimuksen vaatimus ymmärtää toista saattaa tuntua oppinnäytetyössä haasteelliselta, koska ihmisen mukanaan kantama merkitysten maailma on moninainen. Ymmärtämisessä ei kuitenkaan ole kysymys mistään salaperäisestä sielujen yhteydestä tai telepatiasta vaan osallisuudesta yhteisiin merkityksiin ja dialogista aineiston kanssa. Moninaisuudesta kuitenkin seuraa, että tutkimuksen alussa toisen kokemus merkityksineen on sinulle aina ensin hämärä. Saatat tuntea kuin kulkisit pimeässä. Vähitellen silmäsi kuitenkin tottuvat hämärään. Silmäsi alkavat nähdä yksityiskohtia, ja niistä muodostuu lopulta käsitettävä kokonaisuus, jonka voit ymmärtää ja nimetä. (Gadamer 2004, 30.)

Tutkimuskohteen ja sitä koskevan oman ajattelun vähittäinen ymmärtäminen tapahtuu *hermeneuttisessa kehässä* (ks. kuvio 1). Keskeinen idea on se, että hermeneuttisessa tulkinnassa luet aineistoa niin kauan, että ymmärrät tutkimuskohteen mieltä tai mielenjuoksun sekä tunnistat ja erotat oman lukutapasi tutkimuskohteen lukutavasta. Tämä tarkoittaa, että kiinnität ensin huomiosi toisten ihmisten näkökulmien

moninaisuuteen kokemuksissa ja käsityksissä sekä niiden välisiin yhteyksiin. Samalla yrität ymmärtää toisen käsitysten, oman kokemusmaailmasi ja tekemiesi havaintojen eroja. Lopulta merkitykset tulevat suhteineen ymmärretyksi subjektiivisen käsityksesi mukaisesti, mutta käyttämällä teoreettisia käsitteitä tulkinnan apuna siinä maailmassa, jossa tutkittava asia on. (Varto 1992, 59–60, 69; Schütz 2007, 229–230.)

KUVIO 1. Hermeneuttinen kehä

Ymmärtämisen ja tulkinnan kehässä tulisi kaiken aikaan säilyttää tutkittavan ainutkertaisuus. Samalla tulisi ymmärtää, että subjektiivisen kokemuksen merkitykset koettuna ennen tutkimusta ovat hieman eri asia kuin tutkimustilanteessa kokemuksille annetut merkitykset. Tutkittava tutkimushaastattelussa tai kirjoittaessaan kokemuksistaan samalla tulkitsee sinulle merkityksiä, joita on kokemuksilleen antanut, ja siten hän tuottaa myös uusia merkityksiä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei voisi tutkittavan puheesta, tekstistä tai kuvasta ymmärtää jotakin myös siitä, mikä oli ennen tutkimustilannetta.

Tutkimustilannetta edeltävän kokemuksen ja käsitysten ymmärtäminen on mahdollista, jos puhuttujen tai kirjoitettujen sanojen ja virkkeiden merkitysyhteydet ovat merkityssisältöinä sinulle ja tutkittavalle samanlaisia. Toisin sanoen sinä ja tutkittava ymmärrätte samalla tavalla sanat, joita aineiston kokoamisessa käytetään.

Toisen mielenjuoksun merkitysyhteyksien ymmärtäminen on käytännössä toisen ihmisen tulkitun ja kanssasi jaetun arkitodellisuuden ymmärtämistä. Ihmisen jokapäiväinen elämä on luonteeltaan intersubjektiivinen. Toisin sanoen jokapäiväinen elämä on toisten kanssa jaettavissa ja siten ymmärrettävissä. Ymmärtämisestäsi sinun tulisi kuitenkin tulkitsijana kyetä tunnistamaan omat ennakkokäsityksesi ja ennakkoluulosi ilmiöstä, jota toisen kokemus käsittelee. (Berger & Luckmann 1995, 30–34; Gadamer 2004, 30, 38–39; Varto 1992, 55–57.)

Seuraavana on esimerkkejä laadulliseen tutkimukseen soveltuvista tutkimuskysymyksistä, joissa tutkimusteorian on ergonomia (ks. liite 1):

- ◊ Millä tavalla organisaation työntekijät ymmärtävät työergonomian omassa työssään?
- ◊ Millainen merkitys ergonomialla on työntekijän työssä kokemaansa fyysiseen, organisatoriseen ja kognitiiviseen hyvinvointiin?
- ◊ Miten korkeakouluopiskelijat kuvaavat kognitiiviseen ergonomiaan liittyvää hyvinvointiaan etäopiskelussa?
- ◊ Millaisia fyysiseen ergonomiaan liittyviä muutoksia korkeakouluopiskelijat ovat tunnistaneet opintojensa aikana ja millaisia käsityksiä opiskelijat ovat niiden perusteella muodostaneet hyvinvoinnistaan?
- ◊ Millaisia ovat henkilöstön kokemukset opetussuunnitelmatyöstä organisatorisen ergonomian näkökulmasta?